

Rusiya "sərt əl" prinsipini qorumağa çalışır

Rusiyada baş verən hadisələr, xüsusilə də miqrantlara və qeyri-rus xalqlara qarşı yönələn təzyiqlər, təhqiramiz ritorika və zorakı aksiyalar bir neçə məqsədə xidmət edir.

Elçin MİRZƏBƏYLİ,
Milli Məclisin deputatı.

İlkin məqsəd Ermənistanda baş verən kilsə-hökumət qarşıdurması ilə bağlıdır. Bu, Rusiyanın "çoxxvektorlu təsir siyasəti"nin tipik nümunəsidir. Paşinyan hakimiyyəti ilə Ermənistan apostol kilsəsi arasındakı gərginlik pik həddə çatıb. Kilsə Paşinyanı ənənəvi dəyərlərə xəyanətdə və Qərbə meyildə ittiham edir, Paşinyan isə kilsənin siyasi təsirini məhdudlaşdırmağa çalışır. Bu mübarizədə Ermənistan cəmiyyətinin radikal-ultramillətçi seqmenti kilsənin ətrafında cəmlənib.

Moskva isə çoxdan Ermənistanda kilsəni "yumşaq güc aləti" və siyasi təsir mexanizmi kimi dəstəkləyir. Çünki kilsə həm Rus pravoslav kilsəsi ilə tarixi əlaqələrə malikdir, həm kilsənin mövqeyi postsovet məkanında Rusiyanın "ənənəvi dəyərlər" ritorikasına uyğun gəlir. Yəni, Moskva üçün kilsə - Ermənistanda və Cənubi Qafqazda imperiyanın ənənəvi dayaqlarından biridir.

Bu xüsusda, azərbaycanlılara və ümumən müsəlman miqrantlara qarşı zorakılıq Moskva üçün iki istiqamətdə mesaj funksiyası daşıyır: Daxildəki radikal elektorata göstərir ki, Rusiya sərt əl prinsipini qoruyur, əzici üstünlüyünü təmin edir.

Bu, həm Rusiyanın regiondakı mövqelərini möhkəmlətmək, həm də daxilə millətçi konsolidasiyanı gücləndirmək məqsədi güdən çoxplanlı siyasətdir.

Digər tərəfdən, Rusiyanın siyasi dairələri iqtisadi çətinliklər, beynəlxalq təcrid, Ukrayna müharibəsinin yaratdığı sosial gərginliklər fonunda yarığizli narazılığı ənənəvi qaydada fərqli istiqamətlərə yönləndirməyə çalışır. Tarixən də Rusiyada siyasi və iqtisadi böhran dövrlərində daxili düşmən obrazı yaratmaq ənənəsi olub. Antimiqrant ritorikası da bu kontekstdə klassik "günah keçisi" axtarmaq strategiyasıdır.

Bütün bu hadisələrin ana xəttində dayanan amil Rusiya dövlətçiliyində imperiya şüurunun mühüm elementi olan "rus xalqının aparıcı rolu" ideologiyasıdır.

Şovinst mövqelər, "Rusiya ruslar üçündür" tipli çağırışlar, multietnik federativ modelin de-fakto tənəzzülə uğradığını göstərir. Bu isə daxilə sərt mərkəzləşməni legitimləşdirilmə meyillərini gücləndirir.

Sosial təbəqələrarası ixtilafların aləti kimi miqrantlar, əsasən ən aşağı ödənişli, ağır işlərdə çalışırlar. Bu səbəbdən yoxsul rus təbəqələri ilə miqrantlar arasında rəqabət və qısqanclıq yaranır. Hakimiyyət bunu bilərəkdən şişirdir, sosial-iqtisadi problemləri "əcnəbilərin" üzərinə yığır.

Bu strategiya qısamüddətli siyasi dividendlər gətirsə də, uzunmüddətli perspektivdə Rusiyanın daxili sabitliyini daha da zəiflədə, etnik və dini zəmində qarşıdurmaları dərinləşdirə bilər. Müasir dünyada etnik və dini müxtəlifliyin düşmən obrazına çevrilməsi yalnız cəmiyyətdə parçalanmanı artırır.

Mövcud vəziyyətdən həm də öz maraqları üçün yararlanan teleaparıcı Solov-yov kimi şəxslər də öz auditoriyasına "daxili düşmən və xarici təhlükə" konsepsiyası satmaqda davam edirlər. Azərbaycanlı miqrantları, ümumən türkdilli xalqları təhlükə kimi təqdim etmək asan üsuldur, çünki Rusiyada tarixi stereotiplər yetərinə güclüdür. Bu ritorika həm islamofobiya, həm də türkofobiya qaynaqlanır. Eyni zamanda Rusiya ultramillətçi əhvali-ruhiyyəni gücləndirən "bizə tabe olmayan qonşu pis qonşudur" mesajını verir.

Hazırda Rusiyada azərbaycanlılara, özbəklərə, qırğızlara, türkmənlərə və digər türk, müsəlman xalqların nümayəndələrinə qarşı aparılan şovinst, diskriminasiya və islamofob siyasət təsadüfi deyil. Bu siyasətin başında hakim siyasi dairələr dayanır. Əslində bu, əsrlər boyu müxtəlif xalqlara qarşı həyata keçirilən imperiya siyasətinin daha sərt və açıq formaya keçmiş davamıdır.

1990-cı illərdə Orta Asiya və Qafqazdan olan miqrantlara qarşı qəddarlığı ilə seçilən skinhed dəstələrini xüsusi xidmət orqanları himayə edirdi. Bugünkü Rusiyada artıq həmin qruplara ehtiyac yoxdur. Bu vəzifəni birbaşa polis, OMON və FSB daha açıq, daha qəddar şəkildə icra edir. Yekaterinburqda azərbaycanlılara qarşı törədilən cinayətlər bunun bariz sübutudur. Hadisənin detalları Rusiyada digər xalqlara qarşı nifrətin dövlət səviyyəsində qorunduğunu göstərir.

Rusiya hüquq-mühafizə orqanlarının ortaya atdığı "etnocinayətkarlıq" anlayışı da bu siyasətin tərkib hissəsidir. Məqsəd Mərkəzi Asiyadan və Qafqazdan gələn insanlar əvvəlcədən cinayətkar kimi damğalamaq, ictimai rəyə təsir etmək və gələcək təqiblərə hüquqi əsas yaratmaqdır. Bugünkü Rusiya repressiyaları artıq Stalin dövrünün metodlarını belə geridə qoyur. O zaman belə insanlar formal da olsa, məhkəmə qarşısında dayanır, Sibir düşərgələrinə göndərilirdi. İndi isə küçədə, evdə işgəncə verərək öldürmək adi hala çevrilib.

Rusiya uzun illərdir bölgədə təhlükəsizlik və sabitlik deyil, məhz zülm, etnik ayrı-seçkilik yayır. Bu proseslər təsadüfi deyil. Azərbaycanın öz milli maraqları əsasında yürütdüyü müstəqil siyasət və regiondakı güclənən mövqeyi Rusiya mediasını və siyasi çevrələrini narahat edir. Ona görə də ritorika sərtləşir. Lakin bu qısamüddətli təzyiqdir və faktiki reallığı dəyişmir. Əksinə, Azərbaycana qarşı bu cür hücumlar ictimaiyyətimizdə milli həmrəylik və soyuqqanlı diplomatik mövqe ətrafında daha sıx birləşmə tendensiyasını gücləndirir. ■